

U ovoj sekciji donosimo spomen na 300-godišnjicu Bogoslovskeg fakulteta u Zagrebu. Fakultetsko vijeće je donijelo odluku da će se ovaj spomen proslaviti u dva dijela. Prvi dio proslave obavit će se na ovom Tjednu. Zašto? Jer su svi — ili gotovo svi — svećenici zagrebačke nadbiskupije završili svoje studije na ovom fakultetu. Uz njih mnogi iz drugih biskupija, kao i iz redovničkih zajednica. Ta je odluka Fakultetskog vijeća opravdana i s obzirom na važnu činjenicu da već trista godina opstoji fakultet, a i s obzirom na još žive svećenike, nekada studente fakulteta, da se sjete prošlosti.

Prvi je uzeo riječ dekan fakulteta dr Jordan Kuničić. On je govorio o »očekivanjima Crkve« u vezi s teološkim fakultetima.

OČEKIVANJA CRKVE

Dr Jordan KUNIČIĆ

Snaga se vječne mudrosti prostire s jednoga kraja svijeta na drugi, i blagotvorno upravlja svemirom (Mudr 8, 1). Prostire se uvidom u sva zbivanja, upravlja svim događajima. U centru toga gibanja jest čovjek, njegovo spasenje. Povijest svih svemirskih i vremenskih zbivanja jest povijest čovječjeg spasenja.

Ta povijest spasenja u hrvatskom narodu zabilježila je važan datum 23. rujna 1669. Njemačko-rimski car Leopold I posebnom poveljom prizna je isusovačkoj akademiji u Zagrebu sva prava koja su uživala tadašnja sveučilišta u Beču i drugim nekim gradovima. To znači da je kolijevka sveučilišta u Zagrebu u religioznom prostoru, u Crkvi. Teološki fakultet je kao jezgra toga centra. Drugi su fakulteti nadolazili kasnije. Tako je istom 1869. medicinski fakultet uvršten u sveučilište. Ako govorimo o nekom »pravu« na proslavu 300. godišnjice svoga opstanka, to pravo pripada ponajprije Bogoslovskom fakultetu.

Pravno je tako. Ako tražimo idejnu pozadinu, ona je daleko označena u povijesti. Visoka, recimo, akademska naobrazba u znanju spasenja, u Božjem znanju, sadržana je kao poziv i kao dužnost u riječima: *Učite sve narode...* (Mt 28, 20). Sv. Pavao se osjećao dužnikom i Grcima, mudrima (Rim 1, 14). Poslije kerigme ili prvog navještaja vijesti spasenja treba nastaviti tumačenjem, razvijanjem, primjenom radosne vijesti. Ljude treba formirati i u doktrinalnoj i u praktičnoj vjeri, da njihov život bude sve više odgovarao zahtjevima objavljene poruke (1 Kor 4, 17; 2 Tim 2, 2; 3, 10). I sv. Pavao je prakticirao pustiti na stranu početnu nauku o Kristu, temeljna pitanja kateheze, a zrelima je predočivao višu nauku, kako im dolikuje.

Svaki je svećenik dionik Kristove učiteljske, svećeničke, upravne službe (P 1; M 39; P 2). Svi smo posvećeni da propovijedamo Evanđelje. Svi smo dužni pružati dušama jasnu, korisnu, solidnu pouku (1 Kor 14, 6—20). Svi se moramo angažirati da duše sve bolje shvate, dublje promatraju te riječima i djelima izriču objavljenu nauku (P 4). Razumljivo, na to su u prvom redu dužni učitelji koji spremaju učitelje znanosti spasenja, profesori, bogoslovi.

Dozivajući u pamet tu službu profesora znanosti spasenja, bogoslovlja, na mene optimistički djeluju riječi Danielove. On uvjerava da će umnici blistati kao zvijezde u svu vječnost (Dan 12, 3), i to na svoj način ponavlja sv. Pavao (1 Kor 12, 31; 14, 1; 39), ali misao za konkretnost, svojstvena sv. Jakovu, ulijeva mi oprez. On opominje: »Neka vas, moja braćo, ne bude mnogo učitelja. Znajte da ćemo za to biti strože suđeni« (Jak 3, 1—3). Znao je za nesposobne, isprazne, samozvane učitelje. Znao je za njih i sv. Pavao.

Da, i upozorenje sv. Pavla može imati i za nas danas aktualnost. Sv. Pavao je reagirao žestokim tonom na razne vrste subjektivizma i relativizma u naučavanju. To su malodobni, tjerani svakim vjetrom, lako podložni zavodjenju kao na kockarskoj igri (Ef 4, 14). To su oni brbljavci, reći će isti sv. Pavao, koji hoće da budu učitelji Zakona »iako ne razumiju ni ono što govore ni ono što uporno tvrde« (1 Tim 1, 7). Još jače: Oni iznose đavolske nauke (4, 1), a sv. Petar će reći da stvaraju sekte osuđenja (1 Pet 2, 1), dok će sv. Ivan spomenuti crkvu u Pergamu i Tijatiri kao osobite pozornice tih đavolskih nauka.

Osjećaj koji me u ovom trenutku najdublje obuzima jest osjećaj podložnosti, posrednosti. Teolog je posrednik, on služi Istini, služi vjernicima u naučavanju. Mora ga prožimati skromnost. Biti vjeran tumač objavljene istine, jer za svoja osobna mišljenja nema ovlaštenja, nema garancije istinitosti. Eno nam sv. Pavla kako nastupa u ime Kyriosa. Pavlov imperativ jest Kristov, a ne Pavlov (2 Sol 3, 6; 1 Kor 7, 10). I upravo ova svijest da nastupa u ime Kristovo daje mu pouzdanje da nastupi oslanjajući se na ugled, da ga nitko nema prava omalovažavati (Tit 2, 15). Apostol je snaga koja upopunjava ekonomiju spasenja. On aktualizira njenu efikasnost, a učitelj objavljene Riječi je instrument milosti, Duha. Poslan je od Krista, sonorizira neprolaznu riječ, svjedoči za istinu, naviješta i prenosi Božju mudrost.

Danas ta ista služba mora sve nas i zanositi i strašiti. Zanositi zbog obećanja Kristovih, strašiti zbog naših slabosti. I Crkva, prisutna svim vjekovima, jer to je prisutnost Kristova, govori nam danas istim jezikom. Upozorava nas na iste pogibelji. Upućuje nas na isti put istine. Drugi vat. sabor u deklaraciji »Gravissimum educationis« br. 11. izjavljuje: »A scientiarum sacrarum Facultatum operositate plurimum expectat Ecclesia«, tj. Crkva mnogo očekuje od angažiranosti fakulteta svetih znanosti. Ona mnogo očekuje od teoloških fakulteta.

»Vrlo mnogo Crkva od nas očekuje«. Te riječi su programatske. Pune značenja. Teške. Olovno teške. Crkva nastupa kao vjerovnik. Mi smo njeni dužnici. Možemo li je mirno pogledati u oči? Osjećaj dužnika nije nikada lak. On opterećuje. On sapinje. I uvjeren sam da bi korelatni osjećaj u svakom učitelju vjere morao biti osjećaj ljudske slabosti koji moli da se Bog ne sjeća njegovih nedostataka u tako uzvišenom poslu.

Sto od nas danas očekuje Crkva? Od nas očekuje da spremamo kandidata koji će moći predavati na visokim crkvenim školama, na fakultetima. Očekuje od nas da svaki profesor vlastitim angažiranjem promiče teološke znanosti. Upućuje nas na teže zadatke intelektualnog apostolata pomoću konferencija, dijaloga s profesorima izvan fakulteta kao i s nevjernicima. Očekuje od nas dublje upoznavanje objavljenog poklada. Uvjeren je da ćemo sve više otvarati mudrost prošlosti, teologiju prošlosti po zakonu kontinuiteta. Od nas očekuje stvaranje platforme za dijalog s nekatolicima. Upućuje nas da pratimo zahtjeve problematike nametnute napretkom znanosti. Da i ne govorim kako od nas očekuje da čitavoj intelektualnoj formaciji dademo i **pastoralni karakter** (*Opatatam totius* br. 19), ali uvijek spremni da više i dublje prodremo u problematiku kako to dolikuje visokoj naučnoj instituciji (IS br. 18).

Da se sve ovo postigne Crkva poziva da se na fakultetima osnuju i naučni instituti (EC 10), instituti za znanstvena istraživanja. Nama još nije moguće dati institutima pretežno istraživački karakter, ali je činjenica da Fakultet danas ima uza sebe tri instituta: Katehetski, Za crkvenu glazbu i Za teološku kulturu laika. Nadati se je da će brzo doći i četvrti: povijesni.

Eto, to je činjenično stanje. Svake se godine na fakultet upiše između 350—400 studenata. Na Katehetski institut ove godine upisano je 86 kandidatica, a kroz 7 godina osposobljeno je 266 katehistica, dok na institutu djeluje 9 profesora. — Na Institutu za crkvenu glazbu ove godine upisano je 57 studenata. Prve godine bilo je svršenih 15, druge 13, dakle institut je osposobio 28 orguljaša i vođa crkvenih zborova. Na tom institutu djeluje 13 profesora. — Institut za teološku kulturu laika počinje funkcionirati. Njegova specifična narav traži manji broj profesora, upisanih može biti oko jednu stotinu, a budućnost će pokazati koliko će dobra taj institut učiniti.

I na koncu neka bude poznato da na Fakultetu djeluje samo 20 profesora. Ima starijih, starih i mladih. Posao nije jednako razdijeljen. Ima opterećenijih i manje opterećenih, kako traži raspored posla i narav predmeta. Ali svima je nešto zajedničko, naime, da je pitanje egzistencije, ekonomsko pitanje na nezavidnoj visini. Do ove akademske godine svaki profesor prima za jedan službeni sat po 10 dinara. Znam da ekonomski moment ne igra prvu ulogu, ali bez njega nema ni rada ni napretka. Očekujemo da će Biskupske konferencije to pitanje ozbiljno i efikasno uzeti u pretres prema dekretu *Presb. ordinis* br. 20.

Zapitat ćete me kako je moguće da u takvim prilikama može izlaziti *Bog. smotra*? Na to vam mogu odgovoriti da je to u prvom redu zasluga uprave Društva sv. Ćirila i Metoda, ex-društva sv. Jeronima. Uvjeren sam da bi joj izlaženje bilo zajamčeno kada bi svi župni uredi redovito primali i redovito plaćali. Ta revija je znak da profesori rade na razvijanju nauke svoga područja, da slušači budu ažurni.

Uz to Društvo želim istaknuti zasluge raznih biskupija i provincijalata, gotovo svih, koji se trude da od svojih slabih prihoda uzdrže elan na fakultetu. Pripomoć daje zagrebačka nadbiskupija. Banjalučka i Sarajevska organizirale su sakupljanje za fakultet, što je urodilo boljim plodom. Napose želim istaknuti vrlo dobrotornu Subotičku biskupiju. Svima smo, dakle, dužnici, samo jedna ili dvije biskupije zbog posebnih

prilika novčano ne pomažu fakultet, ali, vjerujem, da su duhom i molitvom uz nas. Svima: Hvala!

Dužnici smo prošlosti. Mrtvima. Koji su svoja imena utisnuli u zgrade fakulteta, svoj rad u duše svojih slušača. U ovom trenutku nalazimo se u duhu kao zajednica vjernika, obitelj Božja. I od svih očekujemo pomoć, a mi ćemo i dalje, dok sile ne popuste, raditi na ovoj našoj najvišoj naučnoj instituciji, a vi, braćo, nemojte nas ostaviti!

Poslije govora dekana fakulteta dra J. Kuničića iznio je svoje drage uspomene na fakultet presvij. gosp. Ivan Kujundžić. Sjetio se svojih dana studija. Dubokom psihološkom intuicijom, živahnom riječi i oštrim zapažanjem iznio je nekoliko detalja iz svog studentskog života na fakultetu. Presvij. Ivan Kujundžić pripada subotičkoj biskupiji, ali on je živi svjedok prisnih odnosa te biskupije s fakultetom.

Govornik je naglasio kako su njegovi dani studija (1930—1934) bili dani koji mu danas rađaju lijepe uspomene. Ponosio se sa svim profesorima, jer oni su za njega bili kao oličenje znanja. Tko bi se svih sjetio? Tko bi znao reći koji su elementi primljeni od njih te ušli u njegovu — kao i drugih — duhovnu zgradu.

Govornik se sjetio najprije pok. dra Frana Barca. Uvijek mu je zahvalan za jednu od mnogih mudrih rečenica. Ta rečenica je bila kao pouka, poziv, savjet. »Gospodo, Sancta sancte, semper et ubique«, tj. svete stvari treba uvijek i svugdje na sveti način tretirati. I te su riječi govorniku ostale duboko utisnute u pameti, pa je mogao reći da ga se malne svaki dan sjeća, svakako najčešće od svih profesora.

Sjetio se i pok. dra Jelenića, čovjeka same blagosti i velike učenosti. Pokojnik je tumačio djelovanje Pavlovo u Iliriku. Što je zapamtio iz tih predavanja? Govornik reče da su mu još u pameti riječi izgovorene od pok. profesora: »Sramota je kao stranac proći domovinom«. Htio je reći da je svakomu dužnost što revnije naučiti što se tiče povijesti svoje domovine. I svega što je s njom u vezi.

Govornik je dokazao da je ta uputa pok. Jelenića imala ploda. Napisao je »Bunjevačko-šokačku bibliografiju«, koju ove godine izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Prošle godine izdala mu je Matica hrvatska knjigu pod naslovom »Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata«. Još prije toga presvij. Kujundžić izdao je neka djela s područja povijesti Bunjevaca i Šokaca.

I još se govornik sjetio jedne drage uspomene. On je zajedno s msgrom Franjom Vujkovićem, sadanjim župnikom sv. Terezije u Subotici, prva generacija bunjevačko-šokačkih svećenika koja je nakon doseljenja u Bačku, tamo u 17. stoljeću, svršavala svoj bogoslovni studij u Zagrebu, na ovom našem fakultetu. Zato mu je ovaj fakultet posebno drag.

Riječi presvij. Ivana Kujundžića primljene su s ugodnim olakšanjem, velikim zadovoljstvom. Izlazile su iz srca. Doprle su do srca.

Poslije toga govorio je student gosp. Josip Mrzljak iz V tečaja. On se osvrnuo na sadanje osjećaje prema fakultetu te je rekao:

I mi studenti smatrali smo podesnim, kad se već komemorira 300-godišnjica Fakulteta, da reknemo svoju riječ. U ovoj svečanoj pri-

godi, u ime svih studenata, biskupijskih i redovničkih, čast mi je čestitati ovaj značajan jubilej: Fakultetu, profesorima, bivšim i sadašnjim slušaocima, jednom riječi — svima nama.

Bilo bi teško iscrpno iznijeti sve što je ovaj fakultet dao kroz tri stoljeća svog postojanja. Bio je rasadnik svećenika: pastoralnih izvršnika, teologa, učenjaka i (usuđujem se reći) svećenika-svetaca.

Mi se ponosimo što pripadamo Fakultetu baš u ovo vrijeme, vrijeme tro-stoljetnog jubileja, koncilsko vrijeme, vrijeme novih strujanja, vrijeme ponovnog buđenja Crkve, vrijeme mijenjanja skretnica u hodu čovječanstva i Crkve, — vrijeme pokoncilске obnove. Ovo je vrijeme bremenito odgovornošću pred budućim generacijama. Mi smo svjesni toga. Karakteristika današnje generacije mladih jest otvorenost. Otvoreni smo prema svakom dobru otkud god dolazilo, a želimo se zalagati za sve naše, što niče na našem tlu. Jedan naš mislilac je već davno rekao da je naša nacionalna tragedija da radije primamo tuđe nego svoje. Želimo da se i taj mentalitet počne okretati. Očekujemo od naših profesora, koji u ovaj čas predstavljaju Fakultet, da budu na svjetioniku da vidimo kamo idemo, da budu na raskršću i da nas upućuju pravim putem. Zahvaljujemo svim profesorima, od osnutka Fakulteta pa do danas — zbog vjernog ispunjavanja dužnosti. Dičimo se našim profesorima. Neki su bili pomagači i stvaraoci Koncila, a sada su svi vjerni promicatelji koncilskih odluka, ne samo među nama slušačima nego i među svećenicima i vjernicima cijele naše domovine.

Da spomenem »Bogoslovsku Smotru« što je uređuju profesori ovog fakulteta, »Centar za koncilská istraživanja« i časopis »Svesci« što ga vode trojica naših profesora. Našem fakultetu, kao graničnom prema odijeljenoj braći na Istoku, zadatak je promicanje ekumenizma u našem prostoru i vremenu. U tu svrhu izdaje se časopis »Poslušni duhu«. Najljepši prošlogodišnji dar svima nama bilo je prvo izdanje Biblije na hrvatskom jeziku. To je dobrim dijelom plod rada profesora našeg fakulteta.

Što se tiče upoznavanja i ulaženja, posebno nas bogoslova, u naše koncilsko vrijeme, treba istaći povrh školsko-koncilski orijentiranog rada neke instrumente koncilskog »aggiornamenta«, koje su osnovali profesori i studenti zajedničkim naporima. Tako »Bogoslovska tribina«, na kojoj se tretiraju specifična i za bogoslove aktualna pitanja. Časopis »Spectrum«, koji donosi pokušaje i prinose studenata i predstavlja forum tretiranja naših problema.

Rodio se i seminarski bilten »Upoznajmo Bibliju« koji je sada preuzeo »Centar-kršćanska sadašnjost«! Naslov »Upoznajmo Bibliju« dovoljno kazuje kakvim se pitanjima bavi.

Bogoslovi se uklapaju u rad s profesorima na hrvatskoj katoličkoj bibliografiji, koja će korisno poslužiti svima nama.

Nekadašnji »Zbor duhovne mladeži« također nije utrnuo. Nekolicina studenata uvijek se brine da u skromnim mogućnostima pruže svojim kolegama pomagala za studij. Kao značajniju ediciju spominjem »Biblijski niz«.

Nakon višegodišnjeg prekida, upravo sada, izlazi opet časopis za crkvenu glazbu »Sv. Cecilija«. To je list Muzičkog instituta našeg fakulteta. Uređuju ga i studenti teologije.

Ove godine otvoreni su tečajevi za strane jezike. Nadamo se da će i to postati plodno područje rada za studente i profesore.

Moramo spomenuti i VIS »Žeteoci«, koji je slavu našeg fakulteta pronio Evropom i Novim kontinentom.

Mi studenti s radošću gledamo naše profesore ne samo na katedrama nego i na laičkim tribinama, tribinama mladih, svećeničkim rekolekcijama i ovom svećeničkom skupu, u nadi da ćemo sutra kao dušobrižnici baš na taj način ostati u vezi s profesorima.

Najviši oblik suradnje profesora i studenata jest zajednički i ravnopravan rad na obnovi Statuta u smislu II vatikanskog sabora, kao oblik učestvovanja u upravi Fakulteta.

Ono što karakterizira ovaj čas našeg fakulteta (kako se iz izloženog vidi) jest povjerenje. Povjerenje studenata u profesore i profesora u studente. Uvjereni smo da će povjerenje rasti, a iz povjerenja da će mnogo dobra izrasti. Ići ćemo zajedno novim cestama, vođeni putokazima Duha — pod zastavom dijaloga.

Kao zadnji govornik na ovom spomenu održao je govor dr A. Ivandija, profesor na Fakultetu. On je dao pregled povijesti Bog. fakulteta u Zagrebu. Počeo je kratkim pregledom kleričnog školstva prije osnutka Bogoslovnog fakulteta. Početak toga fakulteta stavlja u god. 1669. Te godine je car Leopold u Ebersdorfu izdao povelju kojom je tadašnjoj isusovačkoj akademiji u Zagrebu podijelio sva prava koja su imali i drugi univerziteti.

Govor dra A. Ivandije ne donosimo u ovom broju Zbornika. Taj će govor biti tiskan u posebnom broju *Bog. smotre* koji će biti posvećen spomenu na 300-godišnjicu. Proslava će se održati u jesen, jer se 23. rujna smatra danom osnivanja Zagrebačkog univerziteta, odnosno ovog fakulteta.

U zadnjem dijelu proslave spomena na 300-godišnjicu fakulteta nastupio je Institut za crkvenu glazbu pri Bogoslovnom fakultetu te izveo vokalno-instrumentalni program. Donosimo ga na drugom mjestu.

SUMMARIUM

Decanus Facultatis omnibus praesentibus gratos animi sensum sincere aperit. Magna sane res agitur. Tria saecula iam historiam huius Facultatis theologicae zagrebiensis texunt. Hanc diuturnam et in populo croatico fructuosam existentiam silentio praeterire non licet. Praesentiae Dei ac historiae salutis in hoc facto signa videntur. Omnis enim sacerdos magister doctrinae fidei esse debet in continua, utique, ac filiali devotione ad Ecclesiam, quae veritatis revelatae Magistra semper existit. Professorum in disciplinis ecclesiasticis non facile est munus, et potius illud diceret gravissimum. In conciliari Declaratione EC Ecclesia hodie dicit multum a scientiarum sacrarum Facultatum operisotate expectare (n. 11). Difficultates in adimplendo eorum officio professores ac studentes experiuntur multas, nec ultima est loci seu spatii arctitudo. **Oeconomicae** difficultates non est possibile parvipendere. Tamen, Facultas 400 fere studentes hoc anno recepit. In eadem tria iam Instituta operam suam dant. Ephemeris **BOGOSLOVSKA SMOTRA** docet professorum operositatem etiam in scriptis adesse. Providetiae gratias agendo promittit nomine omnium professorum ulterius quoque adlaborare pro scientiae salutis semper magis profunda penetratione, magis ampla extensione, magis devota deditioe, ut veritas doctrinalis ac illa vitae novos ac uberiores de die in diem colligat fructus.